

Επιστολή του Επιτρόπου Ολιβέρ Βάρελι προς τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ολιβέρ Βάρελι

Μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Υγεία και Ευζωία των Ζώων

Βρυξέλλες, 6 Οκτωβρίου, 2025

Κωνσταντίνο Τσιάρα

Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ελληνική Δημοκρατία

Αγαπητέ Υπουργέ,

Σε συνέχεια της επιστολής μου της 2ας Σεπτεμβρίου 2025 για τη δυσμενή επιδημιολογική κατάσταση όσον αφορά την ευλογιά των προβάτων και των αιγών (ΕΠΑ) στην Ελλάδα και της συνάντησής μας στις 23 Σεπτεμβρίου 2025 - και σε απάντηση της επιστολής σας της 24ης Σεπτεμβρίου - θα ήθελα να επιστήσω την προσοχή σας στις ακόλουθες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του εμβολιασμού ως μέτρου ελέγχου ενάντια σε αυτήν την νόσο.

Σύμφωνα με την νομοθεσία της ΕΕ, κάθε φορά που επιβεβαιώνεται ΕΠΑ σε μια εγκατάσταση, πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς καθυστέρηση μια σειρά υποχρεωτικών μέτρων ελέγχου

(1), δηλαδή η εκρίζωση (θανάτωση και υγειονομική ταφή των μολυσμένων κοπαδιών, «stamping-out»), οι περιορισμοί μετακίνησης, η επιτήρηση, η βιοασφάλεια και η καθιέρωση ζωνών περιορισμού. Αν και αυτά τα μέτρα, αν εφαρμοστούν σωστά, θεωρούνται αποτελεσματικά στις περισσότερες επιδημιολογικές συνθήκες, ο εμβολιασμός κατά της ΕΠΑ, σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς (2), αποτελεί αναγκαίο συμπληρωματικό μέτρο στην τρέχουσα κατάσταση στην Ελλάδα.

Υπάρχουν αδιάσειστες αποδείξεις ότι τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα εδώ και πάνω από έναν χρόνο δεν επαρκούν για να σταματήσουν την εξάπλωση της νόσου-ούτε για να μειώσουν τον αριθμό των ζώων που πρέπει να θανατωθούν λόγω ΕΠΑ. Η επιδημία της ΕΠΑ στην Ελλάδα συνεχίζεται χωρίς διακοπή εδώ και πάνω από έναν χρόνο, με τον αριθμό των νέων εστιών να αυξάνεται από τον Αύγουστο του 2024. Πάνω από 285.000 πρόβατα και αίγες έχουν σφαγιαστεί σε πάνω από 1.100 εστίες και με περισσότερες από 400 νέες εστίες τους τελευταίους δύο μήνες (βλ. Παράρτημα Ι). Επιπλέον, η ΕΠΑ συνεχίζει να εξαπλώνεται στις «ελεύθερες περιοχές» της χώρας με τρεις νέες περιφερειακές ενότητες να έχουν πληγεί πρόσφατα.

Ενόψει των ανωτέρω, ο εμβολιασμός είναι το μόνο πρόσθετο μέτρο που μπορεί να σταματήσει την εμφάνιση νέων εστιών ΕΠΑ, να περιορίσει την περαιτέρω εξάπλωση στην υπόλοιπη Ελλάδα και να μειώσει τον αριθμό ζώων που πρέπει να θανατωθούν. Ο εμβολιασμός με ένα αποτελεσματικό εμβόλιο, με διασφάλιση επαρκούς εμβολιαστικής κάλυψης και υψηλά επίπεδα ανοσοποίησης σε αρκετά μεγάλες εμβολιαστικές ζώνες θα σταματήσει την κυκλοφορία του ιού και την εμφάνιση νέων εστιών.

Η εμπειρία, η επιστήμη και η κτηνιατρική εξειδίκευση υποστηρίζουν περαιτέρω την ανάγκη προσφυγής στον εμβολιασμό στην Ελλάδα αυτήν τη στιγμή.

Αναφορικά με την εμπειρία στο πεδίο, ο τελευταίος εμβολιασμός ενάντια στην ΕΠΑ στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε το 1987-1988 με επιτυχή αποτελέσματα, που οδήγησαν στον τερματισμό της χρήσης εμβολίων για την ΕΠΑ το 1992(3). Κατά συνέπεια, προκειμένου να ενισχυθεί η ετοιμότητα έναντι της ΕΠΑ, εκπονήθηκε μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση των επί του παρόντος διαθέσιμων εμβολίων ΕΠΑ από την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων (EFSA) το 2014(4), επιβεβαιώνοντας περαιτέρω τη διαθεσιμότητα και καταλληλότητα του εμβολιασμού υπό ορισμένες συνθήκες. Δοκιμές πεδίου μεγάλης κλίμακας δεν διενεργήθηκαν, καθώς η Επιστημονική Γνώμη της EFSA του 2014 παρέχει στιβαρές επιστημονικές αποδείξεις σε αυτόν τον τομέα. Λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη εμπειρία και επιστήμη, η ΕΕ δημιούργησε και διατηρεί (5) (στέλεχος μια τράπεζα εμβολίων ΕΠΑ που διαθέτει επί του παρόντος το εμβόλιο Jonivac RM65), παραγωγής Jonac (300.000 δόσεις σε φυσικό απόθεμα, παραγγελία επιπλέον 1,7 εκατομμυρίων δόσεων σε εξέλιξη). Μια νέα διαδικασία δημόσιας προμήθειας βρίσκεται επίσης σε εξέλιξη για επιπλέον 4.000.000 δόσεις εμβολίων ΕΠΑ με βάση το στέλεχος Bakirkoy, ως εναλλακτική επιλογή για το εγγύς μέλλον (6). Οι αποστολές εμβολίων από την τράπεζα εμβολίων ΕΠΑ της ΕΕ είναι εντελώς δωρεάν και μπορούν να παραδοθούν αποτελεσματικά εντός λίγων εργάσιμων ημερών από το αίτημα.

Οι υπάρχουσες παρτίδες εμβολίων στην τράπεζα εμβολίων της ΕΕ υποβλήθηκαν σε πρόσθετες εργαστηριακές δοκιμές ποιότητας στο Εργαστήριο Αναφοράς της ΕΕ (EURL) για τους ιούς Capripox προκειμένου να διασφαλιστεί περαιτέρω η συμμόρφωση με τα πρότυπα όπως η ταυτότητα του ιού του εμβολίου, η αποτελεσματικότητα του εμβολίου, η απουσία ξένων παραγόντων κλπ. Επιπλέον, το EURL έχει διεξαγάγει μελέτες in vivo, κατά τις οποίες τα εμβόλια από την τράπεζα εμβολίων της ΕΕ καθώς και άλλα εμβόλια χορηγήθηκαν σε πρόβατα, για να εξακριβωθεί η αποτελεσματικότητα και οι πιθανές παρενέργειες μετά τον εμβολιασμό. Αντίγραφα των σχετικών εκθέσεων και επιστημονικών στοιχείων έχουν ήδη διαβιβαστεί από τις υπηρεσίες μου στις αρμόδιες κτηνιατρικές αρχές της Ελλάδας, μαζί με ένα πλήρες πακέτο πρόσθετων πληροφοριών από το EURL. Φυσικά, το EURL είναι διαθέσιμο να παράσχει περαιτέρω επιστημονική υποστήριξη αν η Ελλάδα τη χρειαστεί.

Επιπλέον, η αποστολή εμπειρογνομόνων της Κτηνιατρικής Ομάδας Εκτακτης Ανάγκης (7) τον Μάιο του 2025 συνέστησε ρητά και έντονα τον εμβολιασμό μετά της ΕΕ (EUVET) από Εκτενή εξέταση όλων των σχετικών παραγόντων που σχετίζονται με τη συνεχή παρουσία της νόσου από το 2023 και τις σημαντικές ελλείψεις που εντοπίστηκαν. Αυτές αφορούν, για παράδειγμα, τον περιορισμένο αριθμό επίσημων κτηνιάτρων που εμπλέκονται στον έλεγχο της ΕΠΑ, τα κενά που εντοπίστηκαν στη βιοασφάλεια, την πιθανή υποαναφορά υποψίας νόσου, την καθυστερημένη ανίχνευση της νόσου, την πιθανή παράνομη μετακίνηση ζώων, ασαφή τεκμηρίωση για τον τρόπο μετάδοσης στην επικράτεια και τη σχετικά εύκολη εξάπλωση στις νεοπροσβληθείσες περιοχές.

Θα ήθελα επίσης να υπενθυμίσω πως ενόψει της επιταχυνόμενης επιδείνωσης της κατάστασης της ΕΠΑ στην Ελλάδα, που δεν έχει παρατηρηθεί πρόσφατα σε κανένα άλλο κράτος-μέλος που αντιμετωπίζει την ΕΠΑ, οι μεταφορές μικρών μηρυκαστικών σε άλλες χώρες απαγορεύονται επί του παρόντος από το σύνολο της ελληνικής επικράτειας έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Σε περίπτωση που ο εμβολιασμός, φτάνοντας

στο απαραίτητο επίπεδο εμβολιαστικής κάλυψης, δεν αναπτυχθεί γρήγορα και η επιδημική κατάσταση δεν βελτιωθεί δραστικά, η Επιτροπή θα χρειαστεί να παρατείνει αυτήν την απαγόρευση, και να επεκτείνει επίσης το πεδίο εφαρμογής της, ώστε να συμπεριλάβει περισσότερα προϊόντα ζωικής προέλευσης που παρουσιάζουν ειδικούς κινδύνους (δηλαδή, ακατέργαστα δέρματα, μη επεξεργασμένο μαλλί και γαλακτοκομικά προϊόντα) προκειμένου να προστατεύσει την υπόλοιπη ΕΕ από πιθανές εισβολές της νόσου.

Θα ήθελα επίσης να τονίσω, πως αν η Ελλάδα δεν διαχειριστεί σωστά την κατάσταση, είναι υποχρέωση της Επιτροπής να διασφαλίσει πως όλα τα απαραίτητα μέτρα έχουν ληφθεί, για την προστασία των άλλων κρατών μελών και για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

Θα ήθελα επίσης να τονίσω ότι η Επιτροπή θα διερευνήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να παράσχει οικονομική και τεχνική υποστήριξη στην Ελλάδα, πέραν της προμήθειας των δόσεων εμβολίου, για να διευκολύνει την εφαρμογή μιας επιτυχούς εμβολιαστικής εκστρατείας.

Αναμένω να λάβω τα σχόλιά σας και παροτρύνω την Ελλάδα να αναθεωρήσει την εκπεφρασμένη στάση της άρνησης εμβολιασμού κατά της ΕΠΑ.

Με εκτίμηση,

Ολιβέρ Βάρελι

1. Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΕ) 2020/687 της 17 Δεκεμβρίου 2019 συμπληρωματικός στον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αναφορικά με τους κανόνες πρόληψης και ελέγχου ορισμένων αναφερόμενων ασθενειών (OJ L 174, 3.6.2020, σ. 64, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2020/687/oj)
2. Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΕ) 2023/361 της 28 Νοεμβρίου 2022 συμπληρωματικός στον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αναφορικά με τους κανόνες χρήσης συγκεκριμένων κτηνιατρικών φαρμακευτικών προϊόντων για το σκοπό της πρόληψης και του ελέγχου ορισμένων αναφερόμενων ασθενειών (OJ L 52, 20.2.2023, σ. 1-42) ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/36/oj
3. Rev.sci.tech.Off.int.Epiz., 2008, 27 (3), 899-905
4. <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2014.3885>
5. <https://www.jovaccenr.com/wp-content/uploads/2023/06/Jovivac-En-Leaflet.pdf>
6. <https://ec.europa.eu/info/fundingenders/opportunities/portal/screen/opportunities/tender-details/764d44e8-3c00-4d96-9433-27ee8eef2235-CN>)
7. https://food.ec.europa.eu/document/download/feb26db-6599-425e-b908-79cf7e3d01ce_en?filename=reg-com_ahw_20250521_pres-09.pdf